

KNJIŽEVNOST

IZ SLOVENSKE IN DRUGE JUGOSLOVANSKE KNJIŽEVNOSTI

Vrišer Igor: Urbana geografija, Ljubljana 1984, str. 240, grafičnih prilog 62

Fakulteta za arhitekturo, gradbeništvo in geodezijo ter Filozofska fakulteta sta skupno izdali študijski priročnik za predmet Urbana geografija. Za Vreskovimi Osnovami urbane geografije je to v Jugoslaviji drugi tovrstni učbenik s tega nadvse aktualnega geografskega področja, ki pa je v našem raziskovalnem in publicističnem delu še močno podpovprečno zastopan. Poleg tega večina teh del še vedno močno trpi zaradi klasičnega pristopa. Vrišerjev vsesplošno uporabni priročnik je zato velika pridobitev za študij urbane geografije na različnih strokovnih področjih (urbanizem, ekonomija, sociologija, arhitektura, etnologija itd.), za geografsko raziskovalno delo, za sorodne stroke in tudi za poglobljeno teoretično in metodološko poglobljanje v tovrstno problematiko. Vrišerjeva Urbana geografija je pravzaprav nadaljevanje, dopolnitev in poglobitev Vreskove knjige. Predvsem pa je avtor v veliki meri spretno vključil domala vse pomembnejše znane izsledke jugoslovanske geografije s tega področja, ki jih je na ta način prvič pri nas tudi zbral, predstavil in ovrednotil. Ta izredno pozitivna avtorjeva poteza pa nas seveda ne sme zavesti na misel, da je bilo pri nas veliko narejenega. Zaradi pomanjkanja prostora in obsežnosti snovi je namreč avtor tuje izsledke vključil le v sila omejenem obsegu.

Priročnik odlikujeta jasno podajanje in sistematičnost, s katerima so praktično obdelana vsa tista vsebinska področja urbane geografije, ki jih srečujemo v podobnih knjigah tujih avtorjev: predmet in naloge urbane geografije, opredelitev in razvoj mest, mestne funkcije, mesto in okolica, mestno prebivalstvo, mestna zgradba, mestni ustroj (struktura), urbanizacija. Vprašanje pa je, kaj je avtorja vodilo, da je podal poglavji mesto in okolica ter urbanizacija povsem ločeno, kar je drugod zaradi vsebinske sorodnosti obravnavano največkrat skupaj. Pri vsakem poglavju, ki je razdeljeno na številna vsebinsko zelo temeljna in obsežna podpoglavja, so najprej podana teoretična izhodišča, sledi prikaz metod in nato konkretni primeri. Vrednost teksta povečuje navajanje velikega števila avtorjev, njihovih pristopov in mišljenj, marsikaj tudi polemično, pri tem pa niso zanemarjena niti sorodna strokovna področja.

Z Vrišerjevo Urbano geografijo smo pravzaprav dobili to, kar druge države premorejo v različnih oblikah že dalj časa. Vendar se Vrišerjevo delo razlikuje od večine tujih del po izredni širini, kar se najbolj kaže v doslednem upoštevanju avtorjev z vsega sveta. Tako vseobsežna problematika tudi Vrišerju, podobno kot drugim avtorjem, ni dovoljevala, da bi enakovredno zajel in obdelal vsa vsebinska področja, kar sicer tudi ni namen priročnika. Tako ostajajo še povsem odprta področja fizično-geografskih elementov urbanega prostora, degradacije okolja, nadrobnejši prikaz

ekonomskih elementov in zakonitosti oblikovanja urbanega prostora, nekatere socialne sestavine in seveda obsežna ter težko opredeljiva problematika urbanizacije, urbaniziranega in mestnega prostora oziroma pokrajine.

M. Pak

Matjaž Jeršič: Turistična geografija, Ljubljana, 1985, izdala Univerza Edvarda Kardelja v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za geografijo.

Med številne turistične geografije, ki so po vojni izšle v Jugoslaviji (npr. Bračić, Jovičić), se je nedavno uvrstilo še eno delo — Jeršičeva »Turistična geografija«. Za razliko od dosedanjih del, ki so se v pretežni meri ukvarjala s pojavom turizma širšem po svetu in pri nas, je Jeršičevo delo zasnovano izrazito metodološko in z močnim poudarkom na raziskovanju tega pojava ter na vrednotenju njegovih pokrajinskih učinkov. Glede na to je to 195 strani obsežno delo s številnimi grafičnimi prikazi vred, prej učbenik kot priročnik ali informator o tem za sodobni svet tako značilnem in pomembnem pojavu. Sicer pa ta označba lepo odseva tudi iz vsebinske zasnove.

Avtor nas uvodoma seznani z osnovnimi pojmi o turizmu, prostem času, rekreaciji in vlogi geografije pri preučevanju turističnega pojava. Na kratko se tudi zadrži pri družbenoekonomskih sestavinah turizma, še posebej pri turistični ponudbi in povpraševanju. Opozori na geografsko-prometni položaj in njegovo vlogo pri razvoju turizma v določeni deželi. Osredje knjige tvorijo tri poglavja. Prvo razglablja o metodah empiričnega preučevanja turističnih potovanj in turističnih navad, drugo se loti naravnih in kulturnih pokrajinskih sestavin kot turističnega potenciala (npr. naravne sestavine in spomeniki, doživljajski potencial, zdravilne vode itd.), tretje pa obravnava turistične kraje. Opozarja na njihove posebnosti: funkcijske, morfološke, na samosvojo zaposlitveno strukturo, na turistično infrastrukturo, ustavlja pa se tudi pri sekundarnih počitniških bivališčih. Smiselno tvorijo sklepni del knjige poglavja o pomenu turizma za regionalni razvoj, oblikah turistične rabe prostora, metodah turističnega vrednotenja pokrajine in o vlogi turistične geografije pri planiranju turizma.

Odlika Jeršičevega dela je izrazito samosvoj pristop in se zato v knjigi le v skromnem obsegu pojavljajo že znana stališča, statistike in razlage, ki sicer pogosto bremene turizmološka dela. Samostojna pota ubere avtor že v osrednjem delu, ko obravnava turistični potencial in turistične kraje. Še bolj pa to velja za zadnji sklepni del, kjer je docela na nov — prostorski način zasnoval geografsko metodologijo preučevanja turizma. Avtorjeva dolgoletna praksa v prostorskem planiranju je bila očitna spodbuda za »pokrajinsko vrednotenje turistične dejavnosti«. Tovrstno funkcijsko vrednotenje bo prav gotovo koristilo turistični praksi, njenemu razvoju in načrtovanju, bo pa verjetno izvalo tudi določene pomisleke. Tu je verjetno tudi razlog, da je avtor z nadpovprečnim smislom obravnaval naravno okolje in, seveda, ob takšni zasnovi nekoliko zanemaril ekonomski vidik turizma, ki mu sicer posvečajo največ pozornosti. Razmeroma velik poudarek je avtor dal tudi »socialnogeografskim vidikom in učinkom turizma« v smislu nemške (münchenske) geografske šole, docela pa je izpustil regionalnogeografski prikaz turizma po svetu in pri nas. Posebno kvaliteto dela pomenijo na koncu navedeni poskusi sintetičnega obravnavanja in valoriziranja turizma v pokrajini, ki bodo prišli prav vsem, ki kakorkoli načrtujejo razvoj in razmestitev turizma.

Učbenik je pisan v jasnem in razumljivem jeziku, mestoma skorajda suhoparno. Bralec si ob tem nehoti zaželi tudi nekoliko bolj razglabljaljočega obravnavanja in nekoliko manj racionalnosti, toliko bolj, ker je očitno, da je tudi geografsko obravnavanje turizma, kot celotne turizmologije, sploh še zelo mlado in nedorečeno in bo verjetno potrebno še veliko truda za sistemsko in terminološko razčiščenje.

Na koncu še bežna misel: ali nas naslov »turistična geografija«, ki je jezikovno v